N°. 289. 1859.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en briefporten.

DINGSDAG 6 DECEMBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

(Staatsblad n°. 110.) *BESLUIT van den 16den November 1859, tot wijziging van art. 13 n°. 1 b. van het politie-reglement voor de vaart op den Rhijn van Bazel tot in zee.*

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van Onze Ministers van Finantien en van Binnenlandsche Zaken, van den 13den October 1859 n°. 118, I. U. R. en van 24 October 1859 n°. 204, 6de afdeeling;

Den Raad van State gehoord (advies van den 14den dezer n°. 5);

Hebben besloten en besluiten:

De bepalingen sub lit. *b* van art. 13, 1°., van het bij Ons besluit van 12 November 1851 (*Staatsblad* n°. 144), bekrachtigde politie-reglement voor de vaart op den Rhijn, houden den 1sten Maart 1860 op van kracht te zijn, en worden vervangen door de volgende bepalingen.

Op de gedeelten der rivier beneden Spijk, zullen de stoomschepen, die tusschen zons-ondergang en zons-opgang varen, behooren voorzien te zijn van twee helder lichtende lantaarns, de eene met roode glazen en geheschen aan den bezaanmast, of, bij ontstentenis van dien mast, aan den vlaggestok op het achterschip, de andere met groene glazen en geheschen aan den fokkemast, beide hoog genoeg geplaatst, om op den verschten afstand gezien te kunnen worden.	Sur les sections du fleuve au dessous de Spijk, les bateaux à vapeur qui naviguent entre le temps du coucher et du lever du soleil, devront être munis de deux fanaux bien éclairant; suspendus, l'un, à verre rouge au mât d'artimon, ou à défaut de ce mât, à l'épars ou baton de l'arrière, l'autre à verre de couleur verte au mât de misaine ou de l'avant, tous les deux placés assez haut pour être vus à distance utile.
Elk zeilschip des nachts op de bovenbedoelde gedeelten der rivier varende en een ander vaartuig hetzij een stoom-, hetzij een zeilschip, in dezelfde rigting of in eene tegenovergestelde rigting naderende of daardoor genaderd wordende, zal een helder lichtende lantaarn met witte glazen behooren te vertoonen, in zoodanig stand geheschen, dat zij door het naderende of genaderd wordende vaartuig kan gezien worden, en zulks tijdig genoeg om elk gevaar van aanvaren te voorkomen.	Tout bâtiment à voiles, naviguant pendant la nuit, sur les dites sections du fleuve, devra en s'approchant aussi bien qu'à l'approche d'un autre bâtiment, soit bateau à vapeur soit bâtiment à voiles, soit que ceux-ci marchent à sa rencontre ou bien qu'ils viennent le joindre en poupe, montrer un fanal à verre blanc, bien éclairant et suspendu de manière à être vu du bâtiment qui s'approche ou dont il s'approche et cela à temps pour prevenir tout danger d'abordage.
De gesleept wordende schepen zullen slechts éene helder lichtende lantaarn met witte glazen aan den top van den grooten mast voeren en dat wel gedurende den geheelen tijd, welken zij des nachts zullen gesleept worden.	Les bateaux remorqués ne porteront qu'un seul fanal à verre blanc bien éclairant, au tenon ou bout d'en haut du mât principal et cela pendant tout le temps que dans la nuit ils seront en train de marche.

Onze voornoemde Ministers zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en in afschrift aan den Raad van State en aan Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken zal worden medegedeeld.

Het Loo, den 16den November 1859.

WILLEM.

De Minister van Finantien,
VAN BOSSE.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
VAN TETS.

Uitgegeven den *dertigsten* November 1859.
De Directeur van het Kabinet des Konings,
DE KOCK.

Bij besluit van den 1sten dezer, n°. 62, heeft Zijne Majesteit aan den heer *H. W. Alma*, Hoogstdeszelfs consul te Marseille, vergunning verleend tot het aannemen en dragen der versierselen van ridder der orde van Frans Joseph, hem door Z. M. den Keizer van Oostenrijk geschonken.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Bij beschikking van 5 December 1859 heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken bepaald, dat de verkiezing van een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in het hoofdkiesdistrict Amsterdam, welke moet plaats hebben ten gevolge van het overlijden van den heer *H. Stolte*, zal geschieden op Dingsdag den 27sten December aanstaande, en dat, zoo eene herstemming noodig is, deze zal plaats hebben op Dingsdag den 10den Januarij 1860.

Bij beschikking van 5 December 1859 heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken bepaald, dat de verkiezing van een lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in het hoofdkiesdistrict Dordrecht, welke moet plaats hebben ten gevolge van het aanvaarden door den heer mr. *P. A. Sander* van de hem opgedragen ambtsbetrekking van raadsheer in het provinciaal geregtshof in Zuidholland, zal geschieden op Dingsdag den 27sten December aanstaande, en dat, zoo eene herstemming noodig is, deze zal plaats hebben op Dingsdag den 10den Januarij 1860.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

De Minister van Finantien maakt bekend, dat bij hem is ontvangen een muntbiljet van f 10, door een onbekende, onder het postmerk Amsterdam, van den 1sten dezer, tot voldoening van aan den lande verschuldigd successieregt ingezonden.

's Gravenhage, den 3den December 1859.

De Minister voornoemd,
VAN BOSSE.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Eenige te Liverpool gevestigde Engelsche kooplieden hebben zich onlangs schriftelijk tot Keizer Napoleon gewend in de hoop dat zij, bij de in Engeland toen weder heerschende vrees voor vijandelijke bedoelingen van Frankrijk, eene of andere verzekering van hem zouden bekomen welke tot geruststelling van den handel strekte.

Zij hebben daarop van wege den Keizer het volgende antwoord ontvangen, hetwelk door Zijner Majesteits kabinetssecretaris den 30sten November jl. geschreven is.

» Mijne heeren, gij hebt u regtstreeks tot den Keizer gewend » om te weten wat zijne bedoelingen jegens Engeland waren." Deze stap kan alleen uit groote vrees en groot vertrouwen worden verklaard. Aan den eenen kant zijt gij behebd met eene uit de inbeelding alleen voortkomende kwaal, welke zich in uw land met de snelheid eener besmettelijke ziekte schijnt te hebben verspreid; aan den anderen kant rekent gij op de regtschapenheid van dengene, van wien gij een antwoord verlangt. En toch hadt gij u ligtelijk dat antwoord zelven kunnen geven, indien gij de ware oorzaak uwer beduchtheden bedaard hadt onderzocht. Gij zoudt daarvoor geene andere oorzaak hebben gevonden dan het gedruisch hetwelk men onder uwe landgenooten heeft gemaakt met het hardnekkig verbreiden van eenen uiterst hersenschimmigen angst.

» Bij geene enkele gelegenheid is er tot nog toe eenig gezegde of eenige handeling van den Keizer uitgegaan, welke regt geeft om zijne denkwijze en bij gevolg ook zijne bedoelingen jegens uw vaderland als twijfelachtig te beschouwen. Zijn gedrag was onveranderlijk hetzelfde, en heeft hem bestendig als eenen trouwen en onberispelijken bondgenoot doen kennen. Wat hij tot nog toe geweest is, wil hij — dit verklaar ik u van zijnentwege — steeds blijven; waarvan ook nu weder een bewijs te vinden is in den krijgstogt dien uwe en onze soldaten weldra gezamenlijk naar een afgelegen land zullen ondernemen. Gij kunt alzoo, van alle vrees ontheven, voortaan eene maar al te wijd verbreide dwaling bestrijden. De groote volken zijn bestemd om elkander hoog te schatten en niet om elkander te vreezen."

Dit keizerlijke schrijven, in Liverpool ontvangen zijnde, is terstond van wege de geadresseerden aan lord Palmerston medegedeeld en door middel van een Engelsch dagblad in uittreksel ter kennis des publieks gebragt, en thans wordt het in zijn geheel door de ministeriele dagbladen van Parijs medegedeeld.

ENGELAND.

De Londensche *Globe*, een blad hetwelk in den geest der Engelsche bewindslieden geschreven wordt, laat zich over het congres aldus uit:

» De door het Fransche gouvernement uitgevaardigde uitnoodiging om een congres van Europesche mogendheden bij te wonen is te Londen ontvangen. De uitnoodiging van het Oostenrijksche gouvernement is nog niet aangekomen. Het Britsche gouvernement zal zich in het congres doen vertegenwoordigen. Parijs is als plaats voor de zamenkomst aangewezen.

» In vele opzigten is de keuze dezer plaats doelmatig. Denkt men dat

zij te veel voordeel voor den invloed van eene bepaalde mogendheid oplevert, het is aan een anderen kant niet te ontkennen, dat Keizer Napoleon zich bij de pogingen tot afdoening van het Italiaansche vraagstuk feitelijk aan het hoofd heeft gesteld. En de plaats van zamenkomst geeft bijzonder goede gelegenheid voor de meest regstreeksche, snelle en bestendige gedachtenwisseling tusschen het Britsche gouvernement en deszelfs vertegenwoordiger.

» Het gerucht alleen reeds van het beleggen van een congres heeft groot genoegen gedaan. Wij weten wel, dat eenige weinige lieden hier te lande ongaarne Engeland deel aan het congres zien nemen, en er bestaan onderscheidene redenen voor dien tegenzin. Zekere leden eener onlangs nog hier te lande het hoog gezag voerende partij, welke zich eerst met het voorstel tot het houden van een congres inliet en vervolgens terugtrad, zien welligt met afgunst de aan hunne opvolgers zich aanbiedende gelegenheid om eene meer edelmoedige en minder wispelturige staatkunde in toepassing te brengen. Eenige mannen van ultraconservative denkwijze verwerpen zonder onderscheid al wat beletten kan dat de zaken naar Oostenrijks wensch worden geregeld. Zekere kring heeft bedenking tegen alles; en eenige weinige eerlijke lieden vreezen in gemoede, dat wij ons zullen laten medeslepen om te veel voor de Italianen te doen.

» Dat is niet de denkwijze onzer groote burgermaatschappij. Het publiek begrijpt ligtelijk, dat het voor de belangen onzes lands geenszins bevorderlijk zou zijn, jegens andere mogendheden eene houding aan te nemen, welke met halve vijandschap zou gelijk staan. Zulk eene houding zou inzonderheid ten aanzien van die staten, met welke wij thans op den vriendschappelijksten voet staan, de uitwerking van halve vijandschap hebben. Engeland zou veel van zijnen invloed verbeuren, indien het weigerde dien aan te wenden waar het een heilrijk gebruik daarvan zou kunnen maken. Want ons land, in deze aangelegenheid geheel zonder eigen belang zijnde, kan zijn gezag doen gelden tot het ondersteunen van zulke plannen, als kunnen strekken tot beëindiging van nuttelooze en ongelukkige worstelingen, en tot herstel des vredes op eenen met den loop der gebeurtenissen, met onze eigene beginselen en met Europa's algemeene belangen strookenden grondslag. Engeland zal te beter tot het verrigten dier nuttige diensten in staat zijn, daar het vrij van eenigen band hoe genaamd in het congres zitting neemt. Wij zijn reeds openlijk uitgekomen voor onze overtuiging, dat aan de Italianen vrijheid behoort gelaten te worden om hunne eigene zaken naar hun eigen zin te regelen zonder eenigen dwang van den kant des buitenlands te ondervinden; en door eene plaats in de voorgestelde raadsvergadering van Europa aan te nemen laat Engeland de onafhankelijkheid of vrijheid van zijn oordeel niet in het minste verkorten."

— Het *Freeman's Journal*, het voornaamste onder de katholijke dagbladen van Ierland, berigtte dezer dagen (zie ons vorig nommer), dat daar te lande een eigenhandig schrijven van den Paus ontvangen was betreffende het gevaar waarmede het wereldlijke gezag van den Apostolischen Stoel door den tegenwoordigen staat van Italie's aangelegenheden bedreigd wordt, en Keizer Napoleons staatkunde in die zaak berispende. Thans zegt dat blad: » Wij zijn tot ons leedwezen in dwaling gebragt ten aanzien der vermeende ontvangst van een eigenhandig schrijven van Zijne Heiligheid den Paus. Wij zijn uitgenoodigd om te verklaren dat het stuk, waarover wij uitweidden, niet van zijne Heiligheid of uit eenige officiele bron afkomstig was, maar eene mededeeling is van eenen te Rome verblijf houdenden persoon, welke zijne gedachten omtrent den tegenwoordigen staat der zaken uitdrukt. Wij dachten dat degene, op wiens narigten wij ons verlieten, naauwkeurig in zijne opgave was; maar het blijkt dat hij eene misvatting heeft begaan."

— De katholijke bevolking van Ierland gaat voort, onder de leiding harer geestelijkheid, haren ijver voor de instandhouding van 's Pausen wereldlijk gezag openlijk aan den dag te leggen. In de jongste berigten uit Dublin worden weder drie daartoe strekkende demonstratien aangekondigd; er is namelijk voor het graafschap Meath, voor de stad Kilkenny en voor stad en graafschap Limerick eene volksvergadering belegd, met het doel om den Paus deelneming in de moeijelijkheden, waarin hij thans verkeert, te betuigen.

ITALIE.

Het officiele blad der Toscaansche regering, de *Monitore Toscano*, behelst in zijn nommer van 29 November jl. eene mededeeling, strekkende om het publiek bekend te maken met hetgeen er laatstelijk ten aanzien der benoeming van den heer Buoncompagni was voorgevallen. Daarin wordt de loop der zaak van den beginne af geschetst: de vertegenwoordigende vergadering van Toscana droeg aan den Prins van Carignan persoonlijk, en aan niemand anders, het regentschap op; dit besluit werd door het Fransche gouvernement niet behoorlijk gewaardeerd, en hetzelve verzette zich tegen de aanneming van het regentschap door den Prins; toen kwam te Turyn de gedachte op om zich uit de moeijelijkheid te redden door den heer Buoncompagni te benoemen, en dit denkbeeld werd uitgevoerd zonder voorkennis der Toscaansche regering. Deze echter wilde zich tegen regtmatige beschuldigingen van de zijde der vertegenwoordigende vergadering vrijwaren, en achtte zich te dien einde verpligt op te komen tegen die verwisseling van persoon, waardoor de aard der opdragt veranderd werd. Ten gevolge daarvan, zegt de *Monitore* verder, begaf een van de Toscaansche bewindslieden, de heer Salvagnoli, zich naar Modena, trad aldaar in overleg met den heer Buoncompagni, en kwam terug met een plan, hetwelk hij had helpen ontwerpen, aan zijn gouvernement volle vrijheid voorbehoudende om hetzelve te wijzigen; daarop werd te Florence een nieuw plan ontworpen, en een hoofdambtenaar van het Toscaansche ministerie van buitenlandsche zaken daarmede naar Turyn gezonden om het aan de beoordeeling van den Prins van Carignan te onderwerpen; en hierop wordt thans spoedig antwoord verwacht, zegt de *Monitore*.

Het artikel besluit met eene gewigtige opmerking, welke misschien de hoofdreden van den tegenstand der Toscaansche regering tegen het door den heer Buoncompagni uit te oefenen onderregentschap aanduidt: het zegt dat de loop, dien de zaken nemen, Midden-Italie niet nader tot de vereeniging met het koningrijk Sardinie brengt, maar in tegendeel daarvan verwijdert, en de strekking heeft om eenen vorstelijken zetel te doen oprijzen en eenen wedstrijd om eene kroon te openen, en dat zulks voorzeker niet in de bedoeling des lands ligt.

— Een telegram uit Turyn van den 3den dezer zegt dat de zaak van het onder-regentschap in orde en tot genoegen van alle partijen geschikt is, dat de heer Buoncompagni zich dien ten gevolge weldra naar Florence zal begeven met den titel van gouverneur-generaal der Midden-Italiaansche gewesten, en dat hij in die hoedanigheid als vertegenwoordiger van Midden-Italie bij Sardinie en bij het buitenland zal handelen en het opperbestuur over het krijgswezen dier landen zal hebben.

Welk middel er gevonden is om de benoeming van den heer Buoncompagni overeen te brengen met het ontzag voor de besluiten der vertegenwoordigende vergaderingen wordt niet gemeld.

— Het officiele dagblad van het pauselijke gouvernement, het *Giornale di Roma*, behelst in zijn nommer van 24 November jl. een klein artikel van dezen inhoud: » Vele dagbladen hebben gesproken van bewilligingen of hervormingen, gelijk zij het noemen, welke door den Heiligen Vader aan zijne onderdanen zouden worden verleend. Soms hebben zij zich daarbij aan overdrijving schuldig gemaakt; andere malen lag er althans dubbelzinnigheid en zekerlijk kwaadwilligheid in hunne beweringen."

Dit is het eerste woord hetwelk het genoemde dagblad over de zaak der hervormingen zegt, en het is daarbij nog vrij duister. Naar een bij het Parijsche *Journal des Débats* ontvangen schrijven uit Rome van den 26sten November is dit artikel eigenlijk niet tegen de liberale dagbladen gerigt, maar is het in het officiele dagblad geplaatst om te dienen als tegengif tegen de bekende circulaire van den Franschen minister van buitenlandsche zaken, waarin dezer dagen aan Europa verkondigd is dat het pauselijke gouvernement zich bereid had verklaard om op den geschikten tijd tot hervormingen over te gaan.

Hetzelfde schrijven zegt dat Engelsche, Duitsche en Belgische bisschoppen in den laatsten tijd aanmerkelijke sommen gelds aan den Paus hebben doen toekomen, ten einde zijn gouvernement in staat te stellen om aan de moeijelijkheden voor het oogenblik het hoofd te bieden en het wereldlijke gezag van den Apostolischen Stoel te verdedigen.

— Te Bologna is door den heer Farini, als dictator van de Romagna, een besluit uitgevaardigd, waarbij de geestelijkheid aan den gewonen regter onderworpen en het voorregt eener bijzondere regtspraak haar ontnomen wordt.

— Terwijl de meeste bisschoppen van Lombardye zich openlijk voor de instandhouding van 's Pausen wereldlijk gezag verklaren, heeft de bisschop van Cremona een mandement uitgevaardigd, waarin hij zegt dat de wereldlijke magt van den Paus niet tot de geloofsartikelen behoort en door de pastoors niet als zoodanig moet worden voorgesteld.

NASCHRIFT.

LONDEN, 5 December. De *Times* zegt dat het congres in naam op den 5den Januarij, maar in de daad op den 15den van die maand zal beginnen, dat Engeland er alleen door lord Cowley, zijnen gewonen gezant te Parijs, zal vertegenwoordigd worden, en dat diens tegenwoordigheid op het congres meer als eene internationale heuschheid, dan wel als werkelijke deelneming aan de beraadslaging over Italie's zaken beschouwd schijnt te moeten worden.

Er zijn berigten uit New-York van 23 November jl. ontvangen. Naar luid daarvan heeft het Engelsche eskader San Juan verlaten. Het hoofd der reactionaire partij in Mexico, de generaal Miramon, die tot nog toe meester van de hoofdstad was, zou, naar het gerucht zeide, met eenen van zijne onderbevelhebbers, den generaal Marquez, en met eene uit openbare kassen geroofde som van twee millioenen dollars, uit de hoofdstad gevlugt en door eene Britsche stoomboot opgenomen zijn, en daarop zouden de troepen van Miramon den generaal Santa Anna, welke vroeger vele jaren aan het hoofd der Mexicaansche regering stond, tot dictator der republiek uitgeroepen hebben.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'S GRAVENHAGE, *den 5den December* 1859.

Heden worden van regeringswege, ten behoeve van de kamers van koophandel en fabrieken te Amsterdam, Arnhem, Dordrecht, Kampen, Nijmegen, Rotterdam en Tiel, exemplaren verzonden van het statistisch jaarlijksch verslag over 1858, uitgegeven door de Centrale Commissie voor de Rhijnvaart te Mentz.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van heden zijn de beraadslagingen over de begrootingswetten voor 1860 hervat en wel over de VIIde afdeeling (*Onderwijs*) van het Vde hoofdstuk (*Departement van Binnenlandsche Zaken*).

De heer Schimmelpenninck voerde daarover het eerst het woord. Hij besprak de aangelegenheid van het hooger onderwijs, naar aanleiding eener zinsnede in het Voorloopig Verslag, waarin de Regering beschuldigd werd, kwistigheid dienaangaande aan den dag te leggen. Dat beweren bestreed hij, daar de Grondwet voorschreef, voor het onderwijs in den ganschen omvang zorg te dragen. Veel werd er voor de materiele belangen van het volk gedaan; het intellectuele mogt niet over het hoofd gezien worden, vooral niet wanneer tot uitbreiding van het onderwijs werkelijk behoefte bestond. De voorgestelde uitbreiding van het personeel bij de Leidsche akademie, waartegen men in het Voorloopig Verslag bedenking had gemaakt, achtte hij volstrekt noodig. In het bijzonder scheen men ongezind, den leerstoel der vaderlandsche geschiedenis en letterkunde te splitsen. Hij achtte om meer dan eene reden die splitsing te Leiden wenschelijk, maar minder te Utrecht en te Groningen, en wel om redenen van persoonlijken aard. Hierbij toonde hij aan dat men aan de wetenschap en vooral aan de taalstudie eene groote dienst zou bewijzen indien men den hoogleeraar te Leiden in de geschiedenis en letterkunde de verpligting ontnam om de eerste te onderwijzen. Mogt hij overtuigd worden dat bij de overige hoogescholen hetzelfde noodig was, hij zou niet aarzelen daartoe mede te werken.

De heer van Reede van Oudtshoorn behandelde dezelfde aangelegenheid, alsmede de voorgestelde verhooging van bezoldigingen, aan sommige hoogleeraren te Leiden toe te kennen. Eene splitsing der leerstoelen van geschiedenis en letterkunde achtte hij allezins wenschelijk, maar het eenzijdig voorstel der Regering om die alleen te Leiden toe te laten, moest hij afkeuren. Vroeger was eene dergelijke poging aangewend, maar ook toen had zij niet mogen gelukken. Vreemd was het hem dat de Minister van Binnenlandsche Zaken, erkennende

dat eene splitsing in het algemeen belang der studie noodig was, had kunnen besluiten Utrecht en Groningen niet daarbij in aanmerking te nemen. Aan de beide laatste hoogescholen moest men de behoefte als niet minder groot dan te Leiden achten; op de aanvulling daarvan was herhaaldelijk aangedrongen; zoodat wat daaromtrent in de Memorie van Beantwoording te lezen stond, als minder juist moest worden aangemerkt. Hij vreesde dat men hierin meer om redenen van persoonlijken aard dan ter bevordering van het algemeen belang te werk ging. Gelijke splitsing zou op dit oogenblik ook met veel voordeel te Utrecht kunnen plaats hebben; mogt de Minister dit nog doen, dan zou hij bewijzen dat hem de studien der Nederlandsche jongelingschap en niet alleen der Leidsche ter harte gingen. Voldoende stof tot aanvulling van het personeel in dien zin als hij bedoelde was er, zijns inziens, ruimschoots voorhanden, gelijk hij dan ook met voorbeelden aantoonde, waarbij hij deed uitkomen welk belang er bij een grondig onderwijs in de geschiedenis en de letterkunde bestond.

De Regering beschuldigde hij niet van kwistigheid aan den dag te leggen in de zaak van het onderwijs in het algemeen; maar hij moest volhouden dat de hoogescholen te Utrecht en te Groningen in vergelijking met die van Leiden met karigheid behandeld werden. Op grond van organieke besluiten hadden deze regt op gelijke behandeling; dit geschiedde niet; voor de bibliotheek te Utrecht was geen voldoend subsidie toegestaan in vergelijking met andere; ook voor het observatorium werd niet het vereischte gegeven, vooral niet als men in aanmerking nam wat voor de sterrewacht te Leiden plaats had. De Leidsche hoogeschool ontkende hij niet om meer dan eene reden als de eerste beschouwd te moeten worden; hij misgunde haar ook dien voorrang niet; maar dit moest geen grond zijn om de andere akademien met karigheid te behandelen, en haar te onthouden wat haar met reden niet kon onthouden worden.

De heer Sloet tot Oldhuis besprak ook de voorgenomen splitsing van eenen leerstoel te Leiden. Vroeger daartegen gestemd, was hij nu gezind die te bewilligen. De finantiele toestand gedoogde dit, alsmede de uitgaven ten behoeve van andere hoogescholen, waaraan behoefte bestond. De voldoening daarvan kon ook, gelijk hij opgaf, zonder hulp van rijkswege geschieden door bijv. aan iedere akademie een suikercontract te schenken, en de administratie daarvan aan den pedel der akademie op te dragen. De bedoelde splitsing beval zich, zijns inziens, aan door het uitzigt 't welk zich alsdan opende, dat door den hoogleeraar de Vries het door hem ondernomen woordenboek voor de Nederlandsche taal zou kunnen afgewerkt worden. Het denkbeeld der uitgave van een woordenboek, gelijk dit door dien hoogleeraar opgevat was, verdiende allezins aanprijzing, en daarom moest de mogelijkheid der verwezenlijking van dat plan niet tegengewerkt worden door de zamenhouding van twee leerstoelen. Zoo later op andere hoogescholen gelijke splitsing onder soortgelijke omstandigheden, als nu te Leiden plaats vond, kon geschieden, hij zou ze van harte toejuichen.

De heer Zylker herinnerde aan de omstandigheid, dat het tegen de bepaling der Grondwet is, dat nog geene wet op het hooger onderwijs was tot stand gekomen. Bij gebreke van zoodanige wet waren onderscheidene verbeteringen reeds te lang uitgesteld; daarom wenschte hij, bij de onzekerheid wanneer die wet zou daargesteld worden, mede te werken om partiele hervormingen te begunstigen. Met karigheid moest hierin, meende hij, niet te werk gegaan worden, en om die reden zou hij zich verklaren voor uitgaven benoodigd tot uitbreiding van het onderwijs waar dit noodig gekeurd werd. De voorgenomen splitsing van twee leerstoelen te Leiden kon aangemerkt worden als ter vervulling van eene behoefte die voorziening vereischte. In de bedenkingen, door sommigen daartegen ingebragt, kon hij niet deelen, overtuigd gelijk hij was, dat de daarvoor vereischte meerdere uitgaven ruimschoots zouden vergoed worden, te meer daar het vooruitzigt zou bestaan dat de taalstudie dien ten gevolge zeer zou bevoordeeld worden. Mogt gelijke splitsing later elders noodig toeschijnen, hij zou er dan gaarne toe medewerken.

De heer van Voorthuysen toonde aan, dat de begrooting van uitgaven voor deze afdeeling in de laatste jaren aanmerkelijk gestegen was. Die uitbreiding was wel hoofdzakelijk het gevolg der invoering van de wet op het lager onderwijs; maar ook voor het hooger onderwijs werd veel meer uitgegeven dan vroeger. In het algemeen juichte hij die vermeerdering toe, maar de ongelijkmatigheid, die bij de verdeeling der uitgaven heerschte, moest hij afkeuren. Opmerkelijk was de voorrang die daarbij de Leidsche hoogeschool genoot, in eene zoo hooge mate als hij niet kon goedkeuren. Vooral moest hij zich verwonderen, dat die ongelijkmatigheid gegrond was, volgens het beweren der Regering, op de mindere behoefte die elders zou bestaan. Het gebeurde in den laatsten tijd ten behoeve van Leiden zou hem doen denken dat daarmede eene concentratie van het hooger onderwijs voorbereid werd.

De heer Wintgens juichte de voorgenomen splitsing van leerstoelen te Leiden allezins toe. Hij verheugde zich hartelijk daarover, en moest hulde brengen aan den hoogleeraar de Vries, die, met opoffering van vele voordeelen, dezen maatregel had uitgelokt. Die opoffering van eigen belang, dat bewijs van belangeloosheid ten behoeve der wetenschap stelde hij op hoogen prijs, en hij wenschte in het belang der nationaliteit mede te werken om de studie der Nederlandsche taal op de hoogescholen te bevorderen, nu zich daartoe zulk eene schoone gelegenheid aanbood. Met kracht moest hij zich verzetten tegen de denkbeelden in de beraadslagingen geuit, dat gelijkmatigheid in de verdeeling van uitgaven voor de drie hoogescholen moest plaats hebben, daar dit zijns inziens juist er toe zou leiden om sommige wetenschappen niet grondig genoeg te doen onderwijzen; door daarvoor de vereischte kosten over onderscheidene instellingen te verdeelen, zou men de krachten op één enkel punt ondermijnen. Den heer Sloet wilde hij in bedenking geven om, in tegenstelling van diens denkbeeld, de hoogescholen ook buiten bezwaar van 's Rijks kas te ondersteunen door het verleenen van eenige concessie van spoorwegen, en de administratie daarvan door den pedel te doen waarnemen.

De heer van Hoëvell vond dat de gevoerde beraadslaging over de splitsing der leerstoelen te Leiden eigenlijk bij het daartoe betrekkelijk artikel te pas kwam. Voor het onderwerp dat hij wilde bespreken bestond zoodanige gelegenheid niet, namelijk het onderwijs in de industrie. De behoeften, wat het onderwijs betreft, waren in den laatsten tijd zeer veranderd. Vroeger was het genot van onderwijs aan slechts weinige bevoordeelden toegekend, thans was dit veranderd, en ieder kon dat deelachtig worden. Nijverheidsmannen hadden thans eene wetenschappelijke opleiding noodig. In Nederland was echter van staatswege voor de nieuwe behoefte niet gezorgd: de begrooting leverde er het bewijs van. Het hooger onderwijs grondde zich op oude wetten; op de hoogescholen bleven steeds vijf faculteiten; zij bleven inrigtingen voor geleerden; voor de industrie werd aldaar niet gezorgd. Particulieren trachtten daarentegen in die behoefte te voorzien, en de Staat bepaalde zich bij het geven van eenig subsidie. De jongelieden gingen in den vreemde, waar uitmuntend daarvoor gezorgd werd, bijv. in Hannover en Belgie, industriele ontwikkeling zoeken. De nijverheidsvereeniging in Twenthe de noodzakelijkheid der invoering van bedoelde inrigtingen gevoelende, had een adres aan den Koning ingediend, om aan te dringen op de vestiging aldaar eener industrieschool. Welk lot dat verzoek zou hebben, was hem onbekend, maar de Memorie van Beantwoording op dit hoofdstuk deed reeds vermoeden dat dit lot weinig bevredigend zou te achten zijn, daar de Minister had gewezen op de later in te voeren wet op het middelbaar onderwijs. Maar die wet kon nog lang uitblijven, en intusschen zouden wij, in vergelijking met andere landen, zeer achterlijk worden. Overdreven waren zijne denkbeelden te dezen opzigte niet, want de Delfsche akademie, waarop men zou kunnen wijzen, kon niet van dienst zijn, als wordende daar noch hooger, noch middelbaar onderwijs gegeven. De grondslag dier inrigting was echter verkeerd, waardoor de hervormingen door de aanstelling van een directeur, en de verandering in het onderwijs, niet zouden baten. In de denkbeelden des Ministers omtrent die akademie kon hij geenszins deelen; geene reorganisatie had er plaats gehad; de gebreken konden aldaar niet verbeterd worden, tenzij men vooraf wist welke strekking aan die instelling te geven. Hij hoopte dat de Regering zou inzien welke hare roeping ten deze was: mogt de Minister hem niet verzekeren kunnen, deze zaak spoedig tot afdoening te brengen, hij zou alsdan zijn vertrouwen aan den Minister moeten onthouden.

De heer Wintgens vroeg daarop het woord, vernomen hebbende dat den heer Sloet onaangenaam was geweest het slot zijner eerste rede; vooral om de omstandigheid, dat die heer bijzondere betrekking had op een der concessionarissen van den Noorderspoorweg. Om die reden wilde hij verklaren dat hij niets onaangenaams in het midden had willen brengen, en alleen de vergelijking had gemaakt, daartoe door eene soortgelijke in de rede van den heer Sloet uitgelokt.

De heer Mackay sprak over de regeling der jaarwedden van onderwijzers, die vroeger aangesteld waren gedeeltelijk door het burgerlijk en gedeeltelijk door het kerkbestuur. Daaromtrent liet de werking der nieuwe wet veel te wenschen over, wordende deze, vooral wat de bedieningen van kerkelijken aard betrof, in de eene provincie geheel anders toegepast dan in de andere. In de eene betoonde men zich dienaangaande rekkelijk, in de andere gestreng, waarvan het gevolg was dat de onderwijzers of minder genoten dan vroeger, of dat de een boven den ander bevoordeeld werd; dezelfde aanmerking gold het punt der pensioenen.

Ten opzigte van het hooger onderwijs moest hij alleen opmerken, dat, hoe gestemd hij was om de Nederlandsche taalstudie te bevorderen, hij daarom de studie der klassieken niet wilde veronachtzaamd hebben. Het onderwijs op de hoogescholen behoefde verandering naar mate van de behoefte. Op de indiening der wet op het hooger onderwijs wilde hij niet aandringen. De splitsing der leerstoelen te Leiden keurde hij goed; daardoor zou de gelegenheid geopend worden om ten minste op ééne akademie de geschiedenis en de letterkunde als specialiteit te behandelen. Hij geloofde met een gerust geweten voor de voorgestelde uitgaven te kunnen stemmen.

De heer Thorbecke kwam terug op de laastleden Zaturdag door den heer Meylink uitgesproken rede, de strekking hebbende om den toon van de memorie van beantwoording als niet gelukkig gekozen te doen uitkomen. In de denkbeelden van dien spreker omtrent den inhoud dier memorie deelde hij volkomen, hoewel hij den Minister daarvoor niet aansprakelijk stelde. Den Minister gaf hij ook in bedenking of de vrees omtrent een onderhandsch besturen door middel van aanschrijvingen ook in dit opzigt wel zoo geheel ongegrond was; hij opperde het denkbeeld om hierin met openbaarheid te werk te gaan, waardoor de opwekking van gevoeligheid van velen zou voorgekomen worden.

Ook zou hij het verhandelde bij de vergaderingen van inspecteurs voor het onderwijs openbaar gemaakt willen hebben, daar hunne werkzaamheden niet minder gewigtig waren dan die der statistische commissie en andere, die men publiek maakt.

Hem kwam voor dat de Minister niet altijd weêrstand had geboden aan persoonlijken en localen aandrang. Bijv. de Minister wil drie kweekscholen vestigen, terwijl de wet gewaagde van minstens twee; verlangens van gemeenten moest men niet op alle wijze willen bevredigen. Hij geloofde dat het niet wel mogelijk was, drie instellingen van dien aard van voldoend onderwijzerspersoneel in eens te voorzien: daarom had men trapsgewijze hierin moeten voortgaan: ééne zou hij voorloopig voldoende achten; de voorschriften der wet lieten dit volkomen toe, het belang der zaak gebood het, terwijl de overwegingen des Ministers omtrent dit punt nog niet rijp waren.

Voor het middelbaar onderwijs was nog veel te doen, vooral met betrekking tot de ontwikkeling der industrie, hetgeen particulieren moeijelijker konden doen dan lagere scholen stichten. Bij zoodanige inrigtingen moest men leeraren hebben die eenige vastigheid hadden. Juist was het dat de Minister ten aanzien van het adres uit Twenthe gewezen had op de wet op het middelbaar onderwijs; maar die wet was nog niet afgekondigd. In dien tijd moest echter niet alles stilstaan, maar men kon gebruik maken van de gelegenheid om daar, waar particulieren begonnen dergelijke industriescholen op te rigten, subsidien te verleenen. Later, bij het bestaan van de wet op het middelbaar onderwijs, zou men naast dergelijke reeds bestaande scholen, andere van staatswege kunnen vestigen.

Met betrekking tot het hooger onderwijs moest hij opmerken dat het hem voorkwam, dat zonder bepaald plan hierin werd te werk gegaan en dat te veel personele belangen op den voorgrond stonden. Hij meende dat vroeger met mindere middelen meer werd gedaan; die ondervinding mogt men niet uit het oog verliezen. Wanneer iemand de regte man was, met weinig zou hij wonderen kunnen doen. Van splitsing van den bedoelden leerstoel kon er zijns inziens geen sprake zijn. Het onderwijs in de geschiedenis als zoodanig, meende hij, moest in aanraking blijven met andere takken van geschiedenis. Was er voor uitbreiding van personeel behoefte, hij zou daartoe gaarne medewerken, mits eene organisatie van het hooger onderwijs voorafging.

De heer van Reede van Oudtshoorn kwam met korte woorden terug op de rede van den heer Sloet, en vond dat het denkbeeld om hoogescholen met suikercontracten te begiftigen, wel aardig maar niet waardig was. Hij verdedigde zich tegen de beschuldiging als of hij locale belangen had voorgestaan. Leiden wilde hij niet achteruitzetten, maar

daarom moesten de belangen der andere hoogescholen niet veronachtzaamd worden. Daarvan overtuigd, moest hij zich niet laten weêrhouden daartegen op te komen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken beantwoordde het eerst den heer Meylink omtrent de uitvoering der wet op het lager onderwijs. Leed deed het hem dat die spreker hem van het hoofd van de VIIde afdeeling had gescheiden. Hij bleef alleen aansprakelijk voor van zijn departement uitgegane stukken. Uit de lange rede van dien spreker zou hij alleen hoofdpunten opnemen.

Vooreerst werd in de door hem bedoelde aanschrijvingen gezien eene aanvulling of wijziging der wet op het onderwijs; dit was verkeerd: zij waren alleen eene uitlegging of wijze van opvatting der wettelijke voorschriften, en waren alleen afgezonden wanneer de Minister daartoe uitgelokt werd door aan hem van lagere besturen gedane vragen, terwijl zij, tot bevordering van de noodige eenheid in de uitvoering der wet, ook aan anderen dan aan de betrokkenen, gezonden werden.

Over eene missive van 1 Januarij 1858, in vergelijking met die van December 1858, betrekkelijk de bepalingen omtrent toekenning van rijkspensioen, moest hij opmerken, dat dit punt behandeld is naar aanleiding van bekomen inlichtingen van den raad van bestuur van het pensioenfonds en den Raad van State. Wat betreft het punt der programmata voor de examens, bij de beraadslagingen der wet op het onderwijs was bepaald dat dit door den Minister moest worden geregeld; zulks was geschied en met billijkheid gedaan.

Artikel 33 eindelijk dier wet had de strekking, dat het onderwijs aldus bij de gemeenten kon worden geregeld, dat hetzelve kosteloos genoten zou kunnen worden; en voor zoo verre hij wist, had niets daarmede strijdigs plaats gehad. Voor kinderen van meergegoeden wist men niet dat uitsluitend scholen waren opgerigt, waar geene schoolgelden zouden geheven worden.

Met betrekking tot de voorgenomen splitsing van leerstoelen te Leiden merkte hij op dat die alleen geschiedde om, volgens zijne overtuiging, de belangen van het onderwijs te bevorderen, in welke overtuiging hij steeds versterkt was. Te Leiden was er herhaaldelijk op aangedrongen. Alleen bij eene laatst voorgevallen vacature was er sprake geweest van gelijke splitsing te Utrecht: Leiden, meende hij, moest nu voorafgaan; later, bij bestaande behoefte, zou men voor de andere hoogescholen kunnen zorgen. Van karigheid ten opzigte van Utrecht aan den dag gelegd was hij niet te beschuldigen; de begrooting leverde daarvan genoegzame bewijzen; voor alle instellingen kon men er niet te gelijk zorg dragen. Voor concentratie van het hooger onderwijs behoefde men voor het oogenblik niet te vreezen, daar de Regering omtrent de opheffing van eene hoogeschool nog geen besluit had genomen.

Oprigting van industriescholen achtte hij ook wenschelijk, maar men diende er mede te wachten tot de daarstelling van de wet op het middelbaar onderwijs: mogt men, in afwachting dier wet, subsidie voor dergelijke inrigtingen vragen, hij zou gaarne eene aanvrage daartoe op de begrooting doen.

Nopens de akademie te Delft merkte hij op, dat de wettelijke regeling daarvan niet afgescheiden kon worden van die van het middelbaar onderwijs. Die regeling werd voorbereid, maar hij kon niet zeggen binnen welk tijdsbestek zij aan de Kamer zou kunnen worden voorgedragen.

Omtrent de door sommige onderwijzers uit kerkelijke bedieningen genoten wordende voordeelen moest hij te kennen geven, dat Gedeputeerde Staten te beslissen hadden, of dergelijke personen andere betrekkingen te gelijk met die van onderwijzer konden waarnemen; was hierin aan sommigen te kort gedaan, de schuld lag welligt aan hen zelven en in het nalaten der noodige aanvrage.

De regeling der pensioenen had in dier voege plaats, dat de bepaling van het bedrag daarvan naar de door onderwijzers in hunne dienst als zoodanig genoten inkomsten geschiedde.

Het opnemen der reeds boven vermelde aanschrijvingen in de *Staatscourant*, volgens het verlangen van den heer Thorbecke, alsmede van het verhandelde bij de vereenigingen der inspecteurs, was een punt dat hij verklaarde gaarne in overweging te zullen nemen. Na dien heer heden nader te hebben gehoord over de voorgenomen daarstelling van drie kweekscholen, een denkbeeld dat deze afkeurde, moest hij om meer dan ééne reden zijn gevoelen volhouden, te meer, daar het vinden van voldoend leeraarspersoneel geene moeijelijkheid zou opleveren.

Eindelijk gaf de Minister te kennen dat hij de splitsing der leerstoelen te Leiden niet had voorgedragen om personen te believen, noch zich daartoe had laten dringen door zucht om locale belangen voor te staan, maar dat hij gemeend had daartoe te kunnen overgaan ten einde de belangen van het onderwijs te bevorderen.

De heer van Reede van Oudtshoorn herinnerde den Minister, dat er reeds veel vroeger te Utrecht van soortgelijke splitsing sprake was geweest; en het zou kunnen blijken dat later de behoefte daaraan grooter werd, indien hij voor dat geval toezegging van voldoende voorziening ontving, zou hij voor alsnog in het voorgedragene berusten.

De heer van Hoëvell voerde nog kortelijk het woord om de noodzakelijkheid der hervorming van de akademie te Delft aan te toonen, in verband met de regeling van het middelbaar onderwijs, waarvan de eerste afhankelijk werd gesteld. De in den laatsten tijd aangebragte zoogenaamde verbeteringen moesten naar zijne meening meer kwaad dan goed stichten. Met genoegen nam hij acte van de belofte des Ministers om aanvragen om subsidie tot oprigting van industriescholen in gunstige overweging te nemen.

De heer Meylink verklaarde niet te zullen treden in eene breedvoerige wederlegging van hetgeen op de door hem laatstleden Zaturdag uitgebragte grieven door den Minister geantwoord was. Later zou hij daartoe ruimschoots gelegenheid vinden: voor 's hands noodigde hij den Minister uit, de bedoelde aanschrijvingen in nadere overweging te willen nemen, en hij geloofde dat de waarheid van het door hem aangevoerde alsdan gereedelijk erkend zou worden. De bedoelingen des Ministers had hij in geenen deele mistrouwd: hiervan kon hij de verzekering geven.

De bedoelde splitsing der leerstoelen te Leiden keurde hij volkomen goed, te meer daar dit ook in Frankrijk geschiedde. Ook hij wenschte de oprigting van industriescholen bevorderd te zien.

De heer van Wintershoven zeide nu niet over de werking der wet op het lager onderwijs bepaaldelijk te zullen spreken, omdat daarvoor gelegenheid zou wezen bij de behandeling van het jaarlijksch verslag over het onderwijs. Een punt evenwel kon hij niet nalaten te behandelen, namelijk het kosteloos schoolgaan; naar zijne opvatting brengt art. 33 dier wet mede, dat meervermogende kinderen voor minvermogenden zouden contribueren. De Minister daarentegen scheen van oordeel te wezen dat aan allen de verpligting zou kunnen worden opgelegd om bij te dragen, ten eide kinderen van meervermogenden kosteloos te doen onderwijzen. De door den heer Meylink aangevoerde feiten als waar aannemende, moest hij denken dat de wet op dit punt verkeerd toegepast werd, en dat daarmede ook de mededinging van bijzondere scholen onmogelijk werd gemaakt.

De heer Mackay verduidelijkte nog kortelijk zijn gevoelen omtrent het punt der jaarwedden en pensioenen der onderwijzers, waaromtrent de Minister hem niet scheen begrepen te hebben.

De heer van Nispen van Sevenaer zeide overtuigd te zijn dat de Minister in zijne opvatting van art. 33 der wet op het onderwijs verder ging dan bij de beraadslagingen over die wet bedoeld was. Hij stemde dienaangaande met den heer van Wintershoven in.

De Minister van Binnenlandsche Zaken verklaarde in antwoord op de gestelde vraag van den heer van Reede van Oudtshoorn, dat, zoo later werkelijk voor het bedoelde punt eene aanvrage mogt geschieden, hij die dan in ernstige overweging zou nemen. Nopens de uitlegging van art. 33 der wet moest hij zijn vroeger geuit gevoelen volhouden.

De algemeene beraadslagingen over de VIIde afdeeling zijn gesloten, zullende op morgen die over de artikelen plaats hebben.

In deze zitting heeft de Minister van Finantien de door hem toegezegde stukken betreffende de afschrijvingen der nationale schuld ingezonden, en de heer van Lynden rapporten uitgebragt op de verslagen der Commissie voor de liquidatie der voormalige wees- en momboirkamers.

WATERHOOGTE IN DE HOOFD-RIVIEREN.

December.	Rivieren.	Waarnemings-punten.	Rivierhoogte: boven of beneden Amst. peil.	Rivierhoogte: boven of beneden de nul der oude schaal.	Tijdstip.	In 24 uren gewassen.	In 24 uren gevallen.
4	Boven-Rhijn. . . .	*Keulen*,	+ 40.09	+ 4.24	8 ure	0.63	"
4	Waal.	*Nijmegen*	+ 9.00	+ 2.78	8 "	0.78	"
4	Neder-Rhijn.	*Arnhem*,	+ 8.95	+ 2.04	8 "	0.76	"
4	Geldersche IJssel.	*Westervoort*,	+ 9.57	+ 2.20	8 "	0.80	"
3	Boven-Maas	*Maastricht*, (brug)	+ 43.85	+ 1.65	8 "	"	0.10
3		*Maastricht*, (hoofdsluis)	+ 43.56	"	8 "	"	0.13
4		*Grave*,	+ 7.97	+ 3.12	8 "	0.10	"
4	Nieuwe Maas	*Brielle* H. W.	+ 0.07	"	9 u. 30 m.	"	0.02
		Brielle L. W.	— 1.12	"	5 u. 45 m.	"	0.04

---

liggen dagelijks (uitgezonderd des Zondags) ter lezing aan de Secretarie van het Departement van Marine te 's Gravenhage, ten burele van den Directeur en Kommandant der Marine te Amsterdam, van den Inspecteur van het Loodswezen enz. te Willemsoord en van het Provinciaal Gouvernement van Friesland, te Leeuwarden.

Op den 13den en 14den December aanstaande kunnen, des verlangd, nadere inlichtingen bij het Departement van Marine worden verkregen.

De Biljetten van Inschrijving, behoorlijk gesloten en op gezegeld papier geschreven, zullen uiterlijk op den 15den der voormelde maand, des voormiddags vóór twaalf ure, vrachtvrij, bezorgd moeten worden aan voornoemd Departement te 's Gravenhage.

Zij zullen niet alleen de namen der Inschrijvers maar ook die hunner Borgen moeten bevatten, benevens hunne woonplaatsen.

's Gravenhage, den 29sten November 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

AANBESTEDING

van de hierna te vermelden Houtwaren, ten behoeve van de Directien der Marine te Vlissingen *en te* Hellevoetsluis.

De Minister van Marine, van voornemen zijnde op Donderdag den vijftienden December 1859, aan den minst aannemende te doen Aanbesteding der levering van de hierna te vermelden Houtwaren, ten behoeve van de Directien der Marine te Vlissingen en te Hellevoetsluis, te weten:

Vlissingen.

1. Eiken Balken;
2. Eiken Krommers;
3. Eiken Knieën;
4. Eiken Balkplaten en Planken;
5. Wagenschot en Pijphout;
6. Vuchten en Vuren Masten;
7. Dennen masten;
8. Rigasche balken;
9. Noordsche houtwaren;
10. Amerikaansche en Rigasche dekdeelen;
11. Greenen balk- en Noordsche deelen;
12. Greenen ribben, schrooten en latten;
13. Vuren deelen;
14. Dennen deelen;
15. Ypen- en Esschenhout;

Hellevoetsluis.

16. Eiken krommers;
17. Eiken balkplaten;
18. Eiken knieplaten;
19. Wagenschot en roosterlatten;
20. Rigasche masten,

Brengt ter kennis van de gegadigden, dat de inschrijvingsbiljetten, op gezegeld papier geschreven, vóór of uiterlijk op Donderdag den vijftienden December 1859, des middags vóór twaalf ure, franco aan het Ministerie van Marine te 's Gravenhage zullen moeten worden bezorgd.

De biljetten zullen moeten bevatten eene naauwkeurige opgave van de prijzen, voluit geschreven, waarvoor men de levering van ieder der op het bestek voorkomende artikelen wil aannemen, almede het totaal bedrag van het geheele bestek; terwijl die voorts zullen moeten bevatten eene duidelijke vermelding van de namen der inschrijvers en die der borgen en hunne woonplaatsen, en op het adres worden aangewezen de benaming en het nommer van het bestek waarop de inschrijving geschiedt.

Inschrijvingsbiljetten welke op ongezegeld papier geschreven zijn zullen niet in aanmerking worden genomen, noch ook die waarin doorhalingen, veranderingen of bij-conditien zijn gemaakt geworden.

De voorwaarden, waarop deze aanbesteding zal geschieden, liggen ter lezing aan het Ministerie van Marine te 's Gravenhage, bij de directien der Marine te Amsterdam, te Willemsoord, te Vlissingen en te Hellevoetsluis, ten burele van de Commissarissen des Konings in de provincien Noordbrabant, Gelderland en Overijssel, alsmede ter secretarie van de gemeentebesturen te Rotterdam en te Dordrecht.

Wordende de gegadigden ten slotte opmerkzaam gemaakt dat in de bepalingen nopens de keuring van verschillende houtsoorten belangrijke wijzigingen zijn gemaakt geworden.

's Gravenhage den 26sten November 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

*** De Minister van Marine, van voornemen zijnde, op den 22sten December 1859, bij inschrijving, te doen Aanbesteden de Levering van:

[illegible] Nederlandsche Ponden Gezouten Vleesch;
[illegible] » » Gerookt Spek; en
6,000 » » Grof Gerafineerd Hard Zout,

brengt ter kennis van de belanghebbenden:

dat de Biljetten van Inschrijving, op gezegeld papier geschreven en door de Gegadigden zelven onderteekend, uiterlijk op den 22sten dezer maand, des voormiddags vóór 12 ure, vrachtvrij, aan het Departement van Marine te 's Gravenhage moeten bezorgd zijn, en behooren te bevatten duidelijke opgaven van de prijzen (in schrijfletters), waarvoor men genegen is de voormelde Leveringen, hetzij geheel of voor een gedeelte (echter het Gerookt Spek voor geene kleinere hoeveelheid dan 10,000 Nederlandsche Ponden en het Gezouten Vleesch voor niet minder dan 7500 Nederlandsche Ponden), op de Voorwaarden, bij de Bestekken van Aanbesteding bepaald, per 100 Nederlandsche Ponden aan te nemen; behoudende de Minister aan zich het regt om de aan te besteden hoeveelheden geheel of voor een gedeelte toe te wijzen;

dat bij gemelde Biljetten tevens moeten worden opgegeven de namen, voornamen en woonplaatsen der Inschrijvers en van hunne Borgen;

dat de Inschrijvingsbiljetten, welke niet aan de hiervoren bedoelde vereischten voldoen, of waarin bij-conditien vervat of doorhalingen of schriftdelgingen gedaan zijn, van de mededinging zullen uitgesloten worden;

dat de Bestekken dezer Aanbesteding dagelijks (Zondagen uitgezonderd), van 10 ure des vóór- tot 2 ure des namiddags, voor de Gegadigden ter lezing liggen ter Secretarie van het Departement van Marine te 's Gravenhage, aan de Bureaux van de Directie der Marine te Amsterdam en te Vlissingen, alsmede ter Griffien van de Heeren Commissarissen des Konings in de Provincien Gelderland en Noordbrabant en het Hertogdom Limburg, en eindelijk, dat het monster Zout, waarnaar de levering moet geschieden, voorhanden is bij de Directie der Marine te Amsterdam.

's Gravenhage, den 5den December 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende bekendmakingen, ad 1º. en 2º. ten vervolge strekkende van het berigt, voorkomende in de *Staats-courant* van den 9den September jl.

1º. *Licht op Litle Feisteen, buiten Jeddern.* (Noorwegen.)

Sedert den 10*den November dezes jaars* wordt op *Litle Feisteen* alle nachten een licht ontstoken.

Het licht is *stilstaand, rood, van de 4de grootte* en verlicht den geheelen horizon.

Het staat:

op 58º 49′ 30″ Noorder breedte;
» 5º 30′ 45″ lengte Oost van *Greenwich*;

is 66 voeten boven den waterspiegel verheven en zigtbaar op eenen afstand van 3 mijlen.

2º. *Licht op Slatterö, bij den inloop tot Soelbofjord.* (Noorwegen.)

Sedert den 10*den November dezes jaars* wordt op *Slatterö*, op eenen ronden, rood geschilderden ijzeren toren, van 66 voet hoogte, alle nachten een licht ontstoken.

Het licht is *stilstaand*, van de 2de grootte en zal schijnen door de streken van het kompas gerigt naar zee en tegen *Soelbofjord*.

De lichttoren staat:

op 59º 54′ 30″ Noorder breedte; en
» 5º 5′ 0″ lengte Oost van *Greenwich*.

Het licht is 148 voeten boven de zee verheven en is zigtbaar op eenen afstand van 4½ à 5 mijlen.

3º. *Licht op de haven van Aalesund.* (Noorwegen.)

Blijkens bekendmaking der Havencommissie te *Aalesund* zal, te rekenen van den 1sten *December aanstaande*, het lantarenlicht aan het uiteinde der Moelje dier haven, rood schijnen, ten einde hetzelve van de lichten in de huizen der stad te kunnen onderscheiden.

4º. *Licht op Hagholmen.* (Noorwegen.)

Blijkens bekendmaking der Havencommissie te *Christiania* is het licht op *Hagholmen* (circa ½ mijl buiten de stad) sedert *den 25sten October dezes jaars* van een scherm voorzien tegen *Skomagergrunden* en *Scheepsloopsgronden* (*Lindöstenen*); zoodat men van deze ondiepten klaar zal gaan, zoolang het licht wordt *zigtbaar* gehouden.

's Gravenhage, den 23sten November 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende bekendmakingen, in *Zweden* en *Noorwegen* uitgevaardigd nopens de *lichttorens* enz. in beide Rijken, als:

1º. Twee nieuwe lichttorens nabij de Noordelijkste punt van *Gottska Sandön* (Zweden).

Ter vermijding der gevaarlijke gronden *Kopparstenarne* (*de Kopersteenen*), op de *Noordelijkste punt van Gottska Sandön*, op 58º 23′ 15″ *N. breedte* en op 19º 12′ 45″ *lengte Oost van Greenwich*, zijn twee lichttorens van gelijk aanzien en gelijke hoogte opgerigt, van ijzer en van hout gebouwd, beide voorzien van een *catadioptriek lichttoestel* van de 3de grootte met *stilstaand licht.*

De lichttorens staan 400 Zweedsche ellen van elkander, en hun licht, hetwelk 140 voeten boven den waterspiegel verheven is, verlicht den horizon van Z. 16º W. door het *Noorden* tot Z. 72º O. (miswijzend), waar het, met gewone luchtsgesteldheid op 16 minuten afstands zigtbaar wordt.

De rigting, in welke de lichten boven elkander zigtbaar zijn, is Z. 5º O. en N. 5º W. en leidt *één minuut ten Westen* langs het *Zuid-Westelijkste* uiteinde van *Kopparstenarne.*

Beide lichttorens zijn *rood* en het bovenste *wit* geschilderd en maken daardoor goede *dagmerken* uit.

Bovengemelde lichten zijn den 10den October jl. voor het eerst ontstoken, en zullen daarna steeds helder branden op de tijden, als ten aanzien der overige rijkslichten is bepaald.

2º. Nieuwe *lichttoren op* Bjuröklubb. (Zweden.)

Op *Bjuröklubb*, gelegen op 64º 29′ 15″ N. breedte en op 21º 35′ 45″ *lengte Oost van Greenwich*, is, in den loop van dezen zomer, een *steenen lichttoren* opgerigt van twaalfzijdigen vorm, 14 voeten hoog en waarop een lenticulair toestel is gesteld van de 2*de grootte* met *stilstaand licht.*

De grond waarop de lichttoren is opgebouwd is 157 voeten boven het water, waardoor de geheele hoogte van het brandpunt des lichts 171 voeten boven het zeevlak is.

Het licht is bij eene gewone luchtsgesteldheid op 18 minuten afstands zigtbaar. Het verlicht den horizon van het N.-W., door het *Noorden, Oosten* en *Zuiden*, tot Z.-W. ten W. (miswijzend). Het overige aan de landzijde van N.-W tot Z.-W. ten W. is *donker.*

De woning en bijgebouwen, welke *rood* gekleurd en in zuidelijke rigting van den lichttoren vóór de hoogte gelegen zijn, schijnen onbeduidend van den zeekant, en zijn alleen zigtbaar in het *Oosten en Zuiden.*

Dit licht is den 17den September dezes jaars ontstoken en zal vervolgens branden op de tijden als ten aanzien der overige rijkslichten is bepaald.

Het vroeger op *Bjuröklubb* bestaan hebbende zeemerk, namelijk een *spierbaken met eene ton op den top*, alsnu overbodig zijnde, is weggenomen.

3º. *Licht van Hoievarde.* (Noorwegen.)

Het *licht* van *Hoievarde* blijkens vroegere bekendmaking in de maand *Mei* dezes jaars gebluscht, is den 1*sten September* daaraanvolgende weder ontstoken.

4º. *Licht op Villa.* (Noorwegen.)

Het licht op *Villa*, hetwelk blijkens bekendmaking, voorkomende in de *Staats-courant* van den 9den September jl., verandering zoude ondergaan, is alsnu veranderd in een *lenticulair stilstaand licht* der *tweede grootte*, met eene heldere *schittering* (blink) elke 4 minuten en wordt sedert den 15den September dezes jaars ontstoken.

Het licht is geplaatst op de *ouden rood* geschilderde toren, en 128 voeten boven *hoog water* verheven.

's Gravenhage, den 14den November 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

AANBESTEDING.

Op Woensdag den 14den December 1859, des middags ten 12 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Minister van Marine aan het locaal van het Departement te 's Gravenhage, in het openbaar worden aanbesteed:

het bouwen van vier Houten Verdedigingsvaartuigen.

Deze aanbesteding zal geschieden overeenkomstig het bestek en de teekeningen die ter inzage liggen aan het locaal van het Ministerie van Marine te 's Gravenhage, aan dat van de Provinciale Besturen in alle de Provincien des Rijks, bij de Gemeentebesturen te Amsterdam, Rotterdam en Dordrecht, en bij de Directien der Marine te Willemsoord, Vlissingen, Hellevoetsluis en Amsterdam.

Zullende van den dag der bekendmaking tot vier dagen vóór dien der aanbesteding, aanwijzing worden gedaan, en nadere informatien te bekomen zijn bij de Directien der Marine te Willemsoord en te Vlissingen.

En worden de belanghebbenden opmerkzaam gemaakt dat in dit bestek, overigens gelijkvormig aan dat voor de aanbesteding van 22 Junij 1859, eenige kleine veranderingen gebragt zijn.

's Gravenhage, den 1sten December 1859.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

DIRECTIE VAN HET WEDUWENFONDS.

De Directeur van het Weduwenfonds voor de Geëmploijeerden, tot het Algemeen Bestuur behoorende, herinnert bij deze aan alle contribuabele deelgeregtigden, zonder onderscheid, derzelver verpligting, om vóór het einde der loopende maand te doen aanbetalen zoowel de een, twee en twee-en-een-half percents contributien, uit krachte van het reglement van den 18den Januarij 1814, n°. 6, en de daarop gevolgde ampliatien, verschuldigd, als de contributien, welke door de daarbij geconcerneerden moeten worden voldaan, ten gevolge hunner deelneming op den voet van de Koninklijke besluiten van den 5den April 1817, n°. 28, van den 28sten September 1828, n°. 83, en van den 15den Julij 1841, n°. 32.

Wordende de belanghebbenden tevens herinnerd aan de voorschriften der opgegeven Koninklijke besluiten, zoowel als aan het Koninklijk besluit van den 8sten November 1839, n°. 123, volgens hetwelk het verlies van hun Lidmaatschap in het Weduwenfonds uit het verzuim der bovengemelde contributie-betaling voortvloeit.

's Gravenhage, den 1sten December 1859.

De Directeur voornoemd,
S. W. VAN DER NOORDAA.

PLAATSELIJKE BESTUREN.

OPENBARE AANBESTEDING.

Burgemeester en Wethouders van Gouda zijn voornemens, op Donderdag den 15den December 1859, des middags ten twaalf ure, in het Raadhuis aldaar, bij inschrijving aan te besteden:

de ten dienste der Gemeente gedurende het jaar 1860 benoodigde Materialen, in 8 perceelen, als:

1°. Houtwaren;
2°. IJzer- en Smidswerk;
3°. Spijkers en ligte IJzerwaren;
4°. Lood, Zink en Soldeer;
5°. Verwwaren en Glas;
6°. IJsselsteen;
7°. Kalk en Tras;
8°. Zand en Grind.

Waarvan de Voorwaarden dagelijks (de Zondagen uitgezonderd), des voormiddags van 10 tot des namiddags 1 ure, ter Plaatselijke Secretarie en aan de Stads-timmerwerf ter inzage zullen liggen; zullende de Inschrijvingsbiljetten, op zegel geschreven, geteekend en gesloten, uiterlijk des namiddags ten vier ure van den 14den December 1859 op gezegde Secretarie moeten ingeleverd zijn.

KENNISGEVING.

De Burgemeester, hoofd van het gemeentebestuur van Jutphaas,

Brengt door deze ter kennis van belanghebbenden, dat naar aanleiding van art. 7 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125) het plan, de perceelstaat en de grondteekening van de te onteigenen doorslagbrug over de rivier de Hollandsche IJssel, op de Secretarie dezer gemeente, ter inzage van een ieder, gedurende dertig dagen, van af den 7den December aanstaande, en wel des voormiddags van 10 tot des namiddags 2 ure, zullen neder liggen; binnen welken tijd zij hunne bezwaren, ingevolge art. 8 der opgemelde wet, mondeling of schriftelijk aan Burgemeester en Wethouders dezer gemeente moeten opgeven.

Jutphaas, den 3den December 1859.

De Burgemeester voornoemd,
J. L. H. ROIJEN.

HOOGHEEMRAADSCHAP VAN DELFLAND.

Openbare aanbesteding, bij inschrijving, van de leverantie van:

vier Honderd Lasten Duitschen Steen, genaamd Tafelbazalt, ten dienste der Rijs- en Steenenhoofden op het Strand van Delfland.

De Inschrijvingsbiljetten zullen vóór of op den 28sten December 1859 franco moeten bezorgd worden ter Secretarie van Delfland te Delft, alwaar de bestekken verkrijgbaar zijn gesteld.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

EXTRACT-VONNIS.

Bij Vonnis van de Arrondissements-regtbank te Leeuwarden, van den negen en twintigsten November 1800 negen en vijftig, is ten verzoeke van *Marten Tjeerds Stel*, Arbeider te Harkema Opeinde, het regt hebbende bekomen om kosteloos te mogen procederen, bij Vonnis van evengemelde Regtbank, van den 14den Junij 1859, de persoon van *Antje Hendriks Wouda*, zonder beroep, Huisvrouw van gemelden *Marten Tjeerds Stel*, wonende te Harkema Opeinde, gesteld onder Curatele ter oorzake van krankzinnigheid.

Voor extract conform,
[Kostleos.] R. ATTEMA, *Procureur*.

EXTRACT-VONNIS.

Bij Vonnis van de Arrondissements-regtbank te Leeuwarden, van den negen en twintigsten November 1800 negen en vijftig, is ten verzoeke van *Klaas Jans Hiemstra*, Boerenknecht te Baard, het regt hebbende bekomen om kosteloos te mogen procederen, bij Vonnis van evengemelde Regtbank, van den 14den Junij 1859, de persoon van *Laaske Klazes Hiemstra*, zonder beroep te Baard, gesteld onder Curatele ter oorzake van krankzinnigheid.

Voor extract conform,
[Kosteloos.] R. ATTEMA, *Procureur*.

*** Bij Vonnis der Arrondissements-regtbank te Goes, van den 28sten November 1859, behoorlijk geregistreerd, is *Blazina Willeboer*, zonder beroep, wonende te Goes, Echtgenoot van *Jacobus Minnaar*, Arbeider, wonende aldaar, ter zake van krankzinnigheid onder Curatele gesteld.

M. P. BLAAUBEEN.
[Kosteloos.] *Procureur.*

Bekendmaking ingevolge Art. 28 Wetboek van Koophandel.

Blijkens Contract, onder de hand geteekend te Weesp 25 November 1859, daarna ingeschreven, is de tusschen *Gerrit Kater Az.* en *Cornelis de Ruiter* aangegane Vennootschap, onder de Firma: *Oer & de Ruiter*, te Weesp, tot Verhuring van Paarden en Rijtuigen, met 30 November 1859 Ontbonden, en bepaald dat na dien datum, die Firma niet of anders dan tot de vereffening van zaken derzelve, onder bijvoeging der woorden » bij liquidatie", zal mogen worden geteekend door de Contractanten, die zoo te zamen als afzonderlijk in de liquidatie vermogen te ageren.

*** Bij Acte, 30 November 1859 verleden voor Notaris *de Vries*, te Purmerende, is ontbonden de Vennootschap van Handel in buitenlandsche Ongezaagde en Gezaagde Houtwaren, met al wat daartoe behoort, benevens den Commissiehandel in die Artikelen, onder de Firma *K. Pauw en Compagnie*, binnen de stad Purmerende opgerigt, bij Acte, 19 Februarij 1856 voor denzelfden Notaris verleden; en is tevens de ondergeteekende benoemd tot Liquidateur.

Purmerende, 8 December 1859.

G. R. ABBRING.

*** Bij Acte, op den 1sten December 1859 voor den Regter van het eerste Kanton van het eerste Arrondissement der provincie Noordholland (hoofdplaats Amsterdam) verleden, is door Vrouwe *Rebekka Izaak Zon*, Weduwe van den Heer *Wolf Ruben Polak*, wonende alhier aan den Oudezijds-Voorburwal, aan haren minderjarigen Zoon *Julius Polak* Handligting verleend tot het drijven van Handel in IJzerwaren, in Vennootschap met den Heer *Abraham Mendes da Costa*, onder de Firma van *Jules Polak en Comp.*, en het verrigten van alle daartoe vereischte handelingen.

De Griffier van het Kantongeregt voornoemd,
A. N. VAN PELLECOM.

*** Bij Acte, op den 1sten December 1859 voor den Regter van het eerste Kanton van het eerste Arrondissement der provincie Noordholland (hoofdplaats Amsterdam) verleden, is door den Heer *Raphael Mendes da Costa*, Commissionair, wonende alhier aan [illegible] bij de Weesperstraat, aan zijnen minderjarigen Zoon [illegible] Handligting verleend tot het drijven van Handel in IJzerwaren, in Vennootschap met den Heer *Julius Polak*, onder de Firma van *Jules Polak en Comp.*, en het verrigten van alle daartoe vereischte handelingen.

De Griffier van het Kantongeregt voornoemd,
A. N. VAN PELLECOM.

*** De ondergeteekende, door de Arrondissements-regtbank te 's Gravenhage benoemd zijnde tot Curator in de Nalatenschap van den Heer *Sander Ernst George Kleine*, gepensioneerd Hofmeester van Z. M. Koning Willem II, Zoon van *Hendricus Christianus Kleine* en van *Sibilla Helena Blankenhagen* (ook genaamd *Blankenagel*), en overleden te 's Gravenhage den 17den October 1859, roept bij deze op al degenen, die vermeenen mogten als Erfgenamen tot die Nalatenschap geregtigd te zijn, voor zoover zij zich niet bereids mogten hebben aangemeld, om, zich met overlegging der vereischte bewijsstukken, aan te melden ten zijnen kantore in de Boekhorststraat, n°. 70, aldaar.

B. UNTERHORST.

TELEGRAPHISCHE BEURSBERIGTEN.

MAANDAG 5 DECEMBER 1859.

Amsterdam.

	pCt.			
NEDERL. W. Sch.	2 1/2	63 1/16	63 1/4	63 1/8
Dito dito	3	75 1/8	—	—
Dito dito	4	97	97 1/2	97 1/8
Syndicaat	3 1/2	—	—	—
Handel-maatsch.	4 1/2	126	—	—
BELGIE. Bij *Roth. schild.*	2 1/2	—	—	—
RUSL. Bij *Hope en C°.* 1798 en 1816	5	104	—	—
Dito 1828–1829.	5	102 1/8	—	—
Dito 1840.	4	80 3/8	—	—
Stieglitz	4	80 3/8	—	—
Dito 1854.	5	90	—	—
Dito 1855.	5	99 1/2	99 9/16	—
Engelsche	4 1/2	—	—	—

	pCt.			
SPANJE. Nieuwe 3% thans.	1 3/4	32 9/16	32 11/16	—
Amortisable.		—	—	—
Buitenlandsche	3	—	—	—
Binnenlandsche	3	42 3/8	42 1/2	[illegible]
PORTUG. Te Lond.	3	43 3/4	—	[illegible]
OOSTENR. Metall. 1816–1852	5	54 [illegible]	54 11/16	54 7/16
Dito Zilv. Nation.	5	58 3/8	58 5/8	[illegible]
Dito Zilver 1849–1854	5	73 3/4	74	—
Dito 1847–1852.	2 1/2	28 7/8	29 1/8	—
MEXICO. Londen.	3	—	—	—
GRENADA id.	2 3/4	—	—	—
VENEZUELA id.		—	—	—
Uitgestelde		—	—	—

Londen.

Consols	3	pCt.	96 3/4
Mexico			—
Spanje	3	»	—
Dito	1 3/4	»	—
Venezuela			—
Uitgestelde			—
Grenada			—

Parijs.

Fr. rente	3	pCt.	71.25
Fr. Créd. Mob.			790
Binnenl. Spanje	3	»	—
Spanje	1 3/4	»	—
Russische Spoorwegen			—

Antwerpen.

Metalliek.	5	pCt.	57 [illegible]
Nat. Metalliek	5	»	61 5/8
Binnenl. Spanje	3	»	—
Spanje	2 3/4	»	—
Credit Prost.			—

Weenen.

Metalliek.	5	pCt.	—
Idem Nationaal			—
Wissel Londen.			—

Van Weenen is geene notering ontvangen.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.